

ประเด็นหารือ คณะทำงานไม้เก่า

ประเด็นที่ 1 “ไม้แปรรูป” มีลักษณะอย่างไร และการแปรรูปไม้เก่าหลังจากรื้อถอนออกมาจากสภาพความเป็นสิ่งปลูกสร้างต้องมีการขออนุญาตแปรรูปไม้หรือไม่

1. ไม้เก่าที่เคยเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ ถือเป็น “ไม้แปรรูป” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 หรือไม่

มาตรา 4(4) พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ให้ความหมายของคำว่า “ไม้แปรรูป” คือ “ไม้ที่ได้มีการแปรรูปแล้ว และหมายความรวมถึงไม้ที่อยู่ในสภาพวางว่าเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรืออยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างอันไม่ชอบด้วยลักษณะสิ่งปลูกสร้างทั่ว ๆ ไป หรือที่ผิปกติวิสัย หรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ที่ใช้เป็นปกติในท้องถิ่น หรือที่ผิปกติวิสัย” และในวรรคสองเป็นกรณียกเว้นที่ไม่ให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป กล่าวคือเป็น “ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น รวมทั้งไม้ที่เคยอยู่ในสภาพดังกล่าว และผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก”

จากนิยามข้างต้นจึงอาจพิจารณาได้ว่าไม้เก่าที่ไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “ไม้แปรรูป” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 คือ¹

(1) ไม้ที่เคยผ่านการแปรรูปแล้ว และมีการนำมาใช้ในสภาพที่ยังคงเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดกล่าวคือไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก และต่อมาต้องการรื้อถอนไม้นั้นมาใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งในกรณีนี้ต้องเป็นไม้ที่รื้อถอนจากสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้เท่านั้น หากเป็นการรื้อถอนจากการใช้ประโยชน์อื่น เช่น เสารั้วบ้าน จะไม่ได้รับการยกเว้นทำให้ไม้นั้นยังคงมีสถานะความเป็นไม้แปรรูปตามกฎหมาย

(2) ไม้ที่ไม่นั้นเคยมีสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ตามระยะเวลาที่กำหนด และถูกรื้อถอนไปแล้ว ซึ่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4(4) วรรคสองกำหนดให้ “ผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก มิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป” เป็นหน้าที่ของผู้ครอบครองไม้ที่จะต้องเป็นผู้นำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าไม้นั้นดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นไม้แปรรูปเพราะเคยมีสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก แต่ถ้าผู้ครอบครองไม้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ตามมาตรา 4(4) วรรคสอง ไม้ที่ไม้นั้นยังคงเป็นไม้แปรรูปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งการพิสูจน์ในกรณีนี้ถือ

¹ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีที่ 387/2557

เป็นการแสดงให้เห็นว่าไม้ที่ได้มานั้นเป็นไม้เก่าที่มีการใช้ประโยชน์มาแล้วตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดและเป็น การได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย

ความเห็น ไม้เก่าที่อยู่ หรือเคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี สำหรับไม้อื่นที่มีใช้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก ไม่เป็นไม้แปรรูป

2. การแปรรูปไม้เรือนเก่า

(1) ในการแปรรูปไม้เรือนเก่า คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยมีความเห็นว่า “บทบัญญัติในมาตรา 4 (4) วรรคสอง ที่ยกเว้นไม้ที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีสำหรับไม้อื่นที่ไม่ใช่ ไม้สักและห้าปีสำหรับไม้สัก มิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป ผลของกฎหมายจึงเท่ากับยกเว้นมิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูปและ มิให้ถือว่าเป็นไม้ทั้งสองกรณี โดยไม่จำเป็นต้องมีข้อความยกเว้นว่ามิให้ถือว่าเป็นไม้ด้วย” จากกรณีนี้ทำให้ไม้เก่า “ไม่อยู่ภายใต้ความควบคุมของพระราชบัญญัติป่าไม้” และเป็นไม้อื่นนอกเหนือจากไม้ที่กำหนดไว้ในมาตรา 51 (1) ถึง (5) โรงงานแปรรูปไม้สามารถนำไม้เข้าโรงงานแปรรูปไม้ในสถานที่ที่ตนได้รับอนุญาตได้”² อย่างไรก็ตาม ใน ปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้³ มาตรา 51³ โดยเพิ่ม (6) ที่มีข้อความว่า “ไม้ที่มีหนังสือรับรอง ตามมาตรา 18/1 และมาตรา 18/2 หรือไม้ที่มีหลักฐานแสดงว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย” มีผลให้ผู้รับอนุญาต ตั้งโรงงานแปรรูปไม้จะมีไม้ไว้ในครอบครองในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตเพื่อแปรรูปไม้ได้แต่เฉพาะไม้ที่มีหลักฐาน แสดงว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และการพิสูจน์เช่นว่านี้เป็นหน้าที่ของผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ที่จะ พิสูจน์ว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมายและไม้เก่านั้นเป็นไม้ที่อยู่ในสภาพหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มีใช้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สักตาม ความในมาตรา 4(4)

(2) ในการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ มาตรา 4(13) ให้ความหมายของคำว่า “โรงงานแปรรูปไม้” คือ “โรงงาน หรือสถานที่ใดซึ่งจัดขึ้นไว้เป็นที่ทำการแปรรูปไม้ รวมถึงบริเวณโรงงานหรือสถานที่นั้น ๆ ด้วย” การแปรรูปไม้ หรือ การทำให้ไม้เปลี่ยนรูป หรือขนาด หรือเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม⁴ จึงต้องทำในสถานที่ที่เรียกว่าโรงงานแปรรูป ไม้ ทั้งนี้ในการใช้สถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพื่อการแปรรูปไม้ต้องขออนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้จากพนักงาน

² บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 33/2553

³ พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562

⁴ มาตรา 4(3) นิยามคำว่า “แปรรูป” หมายความว่า “การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ไม้ดังนี้ คือ

ก. เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำด้วยประการอื่นใดแก่ไม้ให้เปลี่ยนรูปหรือขนาดไปจากเดิม นอกจากการลอกเปลือกหรือตกแต่งอัน จำเป็นแก่การชักลาก

ข. เผา อบ บด หรือกระทำด้วยประการอื่นใดแก่ไม้ให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม เพื่อถือเอาวัตถุดิบหรือผลพลอยได้จากไม้นั้น”

เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 48 โดยผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ต้องรับผิดชอบในการดำเนินกิจการเกี่ยวกับแปรรูปไม้ตามที่ตนได้รับอนุญาตตามที่กำหนดในมาตรา 49 ทวิ ดังนั้น ผู้ครอบครองไม้เก่าที่ประสงค์จะแปรรูปไม้ให้เปลี่ยนรูป ขนาด หรือเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม จึงต้องขออนุญาตใช้สถานที่เพื่อตั้งโรงงานแปรรูปไม้ แม้ว่าไม้ที่จะนำมาแปรรูปจะเป็นไม้เก่าก็ตาม เพราะการขออนุญาตตามมาตรา 48 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการควบคุมการตั้งโรงงานหรือการใช้สถานที่เพื่อประกอบกิจการแปรรูปไม้ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าไม้นั้นจะเป็นไม้เก่าหรือไม้ใหม่ ผู้ได้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้จึงสามารถดำเนินกิจการแปรรูปไม้ได้ทั้งไม้เก่าและไม้ใหม่

อย่างไรก็ดีมีประเด็นที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติมว่าโรงงานแปรรูปไม้ต้องจัดทำบัญชีไม้ที่ยังมิได้แปรรูป บัญชีไม้แปรรูปแสดงการได้มาและการจำหน่ายไม้ไป และต้องออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 25 (พ.ศ. 2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ว่าด้วยการแปรรูปไม้และมีไม้แปรรูป หรือไม้ เมื่อมาตรา 4(4) วรรคสอง กำหนดให้ “ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น รวมทั้งไม้ที่เคยอยู่ในสภาพดังกล่าว และผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มิใช่ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก มิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป” บทบัญญัติของกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมไม้แปรรูปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ จึงไม่อาจนำมาใช้บังคับกับไม้เก่า ประกอบกับเมื่อไปพิจารณาถึงเนื้อความที่บัญญัติในกฎกระทรวง ฉบับที่ 25 ที่กำหนดหน้าที่ให้ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้จะต้องทำบัญชีไม้ที่ยังมิได้แปรรูป ทำบัญชีไม้แปรรูปแสดงการได้มาและการจำหน่ายไม้ไป หรือออกหนังสือกำกับไม้แปรรูป⁵ อันเป็นบทบัญญัติที่นำมาใช้กับไม้ที่ยังมิได้แปรรูป และไม้แปรรูปเท่านั้น ในกรณีไม้เก่าที่ไม่มีลักษณะเป็นไม้แปรรูปตามที่พระราชบัญญัติป่าไม้ฯ กำหนด และเป็นไม้ที่เคยผ่านการแปรรูปมาแล้วจึงไม่อยู่ในบังคับของกฎกระทรวงฉบับที่ 25 ที่จะต้องจัดทำบัญชีไม้ หรือออกหนังสือกำกับไม้แปรรูป

ความเห็น ในการตั้งโรงงานแปรรูปไม้เพื่อแปรรูปไม้เก่ายังคงต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ มาตรา 48

3. กรณีไม้เก่าที่เก็บไว้แต่ไม่เคยผ่านการแปรรูป ไม่ว่าจะเก็บไว้เป็นระยะเวลาานานเท่าใด เมื่อไม่มีกฎหมายกำหนดยกเว้นไว้ว่าไม่ต้องขออนุญาตพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแปรรูปไม้ หรือครอบครองไม้ ผู้ครอบครองไม้เก่า จึงต้องขออนุญาตแปรรูปไม้ หรือครอบครองไม้นั้นตามที่มาตรา 48 กำหนด และในการครอบครองต้องปรากฏรอย

⁵ “ข้อ 6 ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ... ต้องทำบัญชีไม้ที่ยังมิได้แปรรูปตามแบบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด...”

“ข้อ 7 ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ... ต้องทำบัญชีไม้แปรรูปแสดงการได้มาและการจำหน่ายไม้ไป ตามแบบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด...”

“ข้อ 8 เมื่อจำหน่ายหรือนำไม้แปรรูปเคลื่อนที่ไปจากโรงงานแปรรูปไม้ ... ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ... ต้องออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปตามแบบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด”

ตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขายบนไม้ หากไม่ต้องสามารถพิสูจน์ได้ว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามที่มาตรา 69 มิฉะนั้นต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

ความเห็น ในกรณีไม้เก่าที่ไม่เคยผ่านการแปรรูปยังคงต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ

ประเด็นที่ 2 การนำไม้เก่าเคลื่อนย้ายออกนอกจังหวัด

1. ในการนำไม้เก่าเคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัด มาตรา 39 ตรี กำหนดให้ “ผู้ได้นำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก และพ้นจากสภาพการเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้แล้วเคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างหรือเป็นที่ประกอบเครื่องใช้นั้น ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม”

จากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นมาตรการที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ได้นำไม้เก่าที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามเคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัดต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนดำเนินการเคลื่อนย้าย ทั้งนี้ในการขออนุญาต มาตรา 39 ตรี วรรคสาม กำหนดให้ “การอนุญาตตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี” ซึ่งในปัจจุบันมีการประกาศใช้ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการนำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัด พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้ผู้ประสงค์จะเคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกพื้นที่ต้องยื่นขอรับใบอนุญาตเคลื่อนย้ายออกนอกจังหวัด และให้ยื่นที่ท้องที่ที่สิ่งปลูกสร้างนั้นตั้งอยู่ไม่ว่าจะเป็นกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดอื่น ทั้งนี้ต้องเป็นไม้ที่มีลักษณะและสภาพ ตามข้อ 6 ดังต่อไปนี้

(1) ต้องเป็นไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี สำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก และกรณีรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดจังหวัดใดที่ห้ามมิให้มีการเคลื่อนย้ายไม้ออกนอกเขตจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้าง หรือที่ประกอบของเครื่องใช้นั้น ต้องพิสูจน์ว่าไม้นั้นเป็นไม้ที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรือเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี หรือพิสูจน์ได้ว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย

(2) กรณีเป็นไม้ที่รื้อจากสิ่งปลูกสร้าง หรือเครื่องใช้แล้ว ต้องเป็นไม้ที่พิสูจน์ได้ว่าเคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาแล้ว

และต้องเป็นไม้ที่ปลูกสร้างหรือเคยปลูกสร้างในที่ดินประเภทใดประเภทหนึ่ง ตามข้อ 7 ดังต่อไปนี้

(1) ที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง หรือสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดินแล้วแต่กรณี

(2) ที่ดินที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ ถูกเจ้าหน้าที่หรือศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้รื้อถอน ทำลาย หรือกระทำการอื่นใดแก่สิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ในพื้นที่ป่าหรือที่ดินอื่นของหน่วยงานของรัฐ

ในการขออนุญาตเคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกเขตจังหวัด ผู้ขออนุญาตจึงต้องพิสูจน์ให้ปรากฏในคำขออนุญาตถึงลักษณะและสภาพของไม้ การได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย และที่ดินที่เป็นสถานที่ปลูกสร้างตามเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบกรมป่าไม้ฯ ข้อ 6 และ ข้อ 7 และดำเนินการยื่นคำขออนุญาตให้ถูกต้อง ในกรณีที่เคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกเขตจังหวัดโดยไม่ได้ขออนุญาตผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษตามที่มาตรา 71 ทวิ กำหนด โดยมีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความเห็น ในการเคลื่อนย้ายไม้เก่าที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มีใช้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก และพ้นจากสภาพการเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้แล้ว เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างหรือเป็นที่ประกอบเครื่องใช้นั้น ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ มาตรา 39ตรี

2. ในส่วนของขั้นตอนการพิจารณาคำขออนุญาตเคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกเขตจังหวัด ผู้ยื่นคำขอต้องยื่นเอกสารประกอบการขออนุญาต และมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการตรวจสอบลักษณะและสภาพของสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ที่ขอรื้อถอน พร้อมความเห็นเสนอให้ผู้อนุญาตเป็นผู้พิจารณาสั่ง โดยข้อ 9 กำหนดผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการไว้ กล่าวคือ

(1) กรุงเทพมหานครให้อธิบดีกรมป่าไม้แต่งตั้งคณะกรรมการ ไม่น้อยกว่า 3 คน

(2) จังหวัดอื่นให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย เจ้าพนักงานปกครอง เจ้าพนักงานฝ่ายที่ดิน พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ท้องที่ผู้ซึ่งผ่านการอบรมหลักสูตรการตรวจพิสูจน์ไม้ และกรรมการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

จากขั้นตอนดังกล่าว ในทางปฏิบัติพบว่ามีการใช้ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่การรับคำขอไปจนถึงการออกใบอนุญาตที่นานมาก โดยอาจใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อให้ได้รับใบอนุญาตเคลื่อนย้ายไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ นานถึง 109 วันทำการ⁶ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานเกินสมควรและมีความยุ่งยากในการยื่นคำขอ ทำให้ผู้ประกอบการบางส่วนลดการใช้ประโยชน์จากไม้เก่าทั้งที่ไม้เหล่านั้นสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้และยังมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยเปลี่ยนไปเลือกใช้ไม้ใหม่ ทำให้มี

⁶ http://www2.nakhonphanom.go.th/files/com_service_guide/2020-05_72a6963f6a25a49.pdf

การตัดต้นไม้มากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการในการใช้ประโยชน์ อันเป็นหลักการที่ขัดแย้งกับแนวคิดด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประกอบกับ EU Timber Regulation⁷ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการลดการลักลอบตัดไม้โดยใช้มาตรการควบคุมไม่ให้มีการจำหน่ายไม้และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้ที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายในสหภาพยุโรป ได้มีการจัดทำคำแนะนำในการพิจารณาว่าไม้และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้ลักษณะใดได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตาม EUTR โดยกำหนดให้ไม้ที่ได้มาจากวัสดุที่ครบอายุการใช้งาน และถูกจำหน่ายเป็นของเหลือทิ้ง เช่น ไม้ที่ได้มาจากการรื้ออาคารเก่า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้เหลือทิ้ง เป็นไม้ที่ได้รับการยกเว้น ดังนั้นเพื่อไม่ให้เป็นการก่อให้เกิดภาระกับ operator เกินสมควร จึงมีการยกเว้นให้ไม่ต้องดำเนินการตามกระบวนการ due diligence แต่ operator ต้องสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าไม้หรือผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณลักษณะตามเงื่อนไขที่กำหนดใน EUTR ทั้งนี้ operator อาจใช้หลักฐานเหล่านี้ประกอบการพิสูจน์ เช่น เอกสารที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐ หนังสือรับรองว่าเป็นวัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่ เอกสารยืนยันจากผู้จำหน่ายพร้อมรูปถ่ายแสดงให้เห็นว่าเป็นของเหลือทิ้ง เอกสารลักษณะการประกอบธุรกิจของ operator เอกสารหรือใบอนุญาตให้จัดการของเหลือทิ้ง เอกสารเกี่ยวกับระบบที่ใช้หรือหน่วยงานที่ดำเนินการในการเก็บของเหลือทิ้ง หรือมีเอกสารจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับแสดงว่าเป็นของเหลือทิ้ง⁸ ซึ่งเอกสารเหล่านี้สามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกระบวนการ due diligence ก่อนนำไม้หรือผลิตภัณฑ์ไม้เข้าสู่ตลาด

หลักการข้างต้นจึงอาจนำมาปรับใช้กับกรณีผู้ค้าไม้เก่า ซึ่งตามแนวความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาเองก็เห็นว่าไม้เก่าที่เคยมีสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก ไม่ถือว่าเป็นไม้แปรรูปและไม่ถือว่าเป็นที่อยู่ในความควบคุมของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ การกำหนดมาตรการเคลื่อนย้ายไม้เก่าที่ต้องดำเนินการตามระเบียบกรมป่าไม้วาดด้วยการนำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัด พ.ศ. 2560 จึงเป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดภาระกับผู้ที่ต้องการเคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกเขตจังหวัดเกินสมควร เพราะต้องใช้ระยะเวลาในการตั้งคณะกรรมการฯ ดำเนินการการตรวจสอบ และการพิจารณาอนุญาตให้เคลื่อนย้าย กรมป่าไม้จึงควรพิจารณาแนวทางในการลดขั้นตอนโดยอาจนำวิธีการ ผลักภาระการพิสูจน์ไปให้ผู้ที่มีความประสงค์จะขออนุญาตเคลื่อนย้ายไม้เก่าที่จะนำเสนอหลักฐานประกอบการพิสูจน์ให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นไม้เก่าและเคยมีสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก พร้อมทั้งยืนยันความถูกต้องของหลักฐานที่ยื่นมา

⁷ REGULATION (EU) No 995/2010 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 October 2010: laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market.

⁸ Expert Group on the EU Timber Regulation and the Forest Law Enforcement, Governance and Trade (FLEGT) Regulation: Guidance document - Recycled timber and timber products.

พร้อมกับคำขอรับใบอนุญาต ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตไม่สามารถนำหลักฐานมาแสดงได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการปฏิเสธคำขอ แต่ไม่ตัดสิทธิในการยื่นคำขอใหม่หากผู้ขออนุญาตมีหลักฐานเพิ่มเติมในภายหลังที่จะพิสูจน์ถึงสถานะความเป็นไม้แก่นนั้นได้

กรณีของระยะเวลาในการพิจารณาก็เป็นประเด็นปัญหาที่อาจต้องพิจารณาประกอบ เพราะในปัจจุบันกรมป่าไม้ได้มีการเผยแพร่คู่มือประชาชนในการออกใบอนุญาตให้นำไม้หวงห้ามฯ ที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรือเคยอยู่ในสภาพเครื่องใช้ฯ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัดใน website ที่กำหนดให้ในการขออนุญาตเคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกเขตจังหวัดในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในกรณีทำการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างแล้วมีระยะเวลาพิจารณาอนุญาตเพียง 16 วันทำการ⁹ และในกรณียังไม่ทำการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างจะมีระยะเวลาพิจารณาอนุญาต 38 วันทำการ¹⁰ ซึ่งแต่เดิมใช้ระยะเวลาประมาณ 99 วันทำการ¹¹ แต่ในเขตพื้นที่จังหวัดอื่นยังไม่มี การแก้ไขเปลี่ยนแปลงทำให้อาจต้องใช้เวลาพิจารณาอนุญาตนานถึง 109 วันทำการ

จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏทำให้เกิดความแตกต่างในการกระบวนการพิจารณาอนุญาตที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันระหว่างพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ซึ่งกรมป่าไม้ควรมีแนวปฏิบัติในการพิจารณาคำขอที่เหมือนกันไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัดในพื้นที่ใด ประกอบกับปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 ที่กำหนดให้หน่วยงานผู้อนุญาตจะต้องอำนวยความสะดวกในการขออนุญาตให้แก่ประชาชน รวมถึงการจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการยื่นคำขอ ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาต และรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ผู้ขออนุญาตจะต้องยื่นมาพร้อมกับคำขอ และจะกำหนดให้ยื่นคำขอผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนการมายื่นคำขอด้วยตนเองก็ได้ ดังนั้นกรมป่าไม้จึงควรพิจารณากำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในทุกพื้นที่และไม่มี ความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และยังเป็น การป้องกันไม่ให้ประชาชนใช้วิธีการอันมิชอบด้วยกฎหมายโดยการอำพรางไม้ที่ถูกรื้อถอนจากสิ่งปลูกสร้างเป็นไม้ใหม่ซึ่งมีระยะเวลาในการพิจารณาคำขออนุญาตในการเคลื่อนย้ายไม้ที่รวดเร็วกว่า เช่น การขอใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ ที่ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาเพียง 6 ชั่วโมง¹² หรือการขอหนังสือรับรองไม้ที่ใช้เวลาไม่เกิน 7 วันทำการ¹³ เป็นต้น

⁹ <https://www.forest.go.th/checkpoint/wp-content/uploads/sites/30/2018/12/citizen-manual-ch01-04-rev01.pdf>

¹⁰ <https://www.forest.go.th/checkpoint/wp-content/uploads/sites/30/2018/12/citizen-manual-ch01-03-rev01.pdf>

¹¹ <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER15/DRAWER053/GENERAL/DATA0000/00000059.PDF>

¹² <https://www.forest.go.th/checkpoint/wp-content/uploads/sites/30/2018/12/citizen-manual-ch01-01-rev01-1.pdf>

¹³ <https://www.forest.go.th/cert/wp-content/uploads/sites/98/2017/06/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B9%89->

3. พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายอีกฉบับที่ต้องนำมาพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ โดยมาตรา 5 กำหนดไว้ว่า

“หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นการกะแก่ประชาชน

...

ในการจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการเฉพาะกรณีที่จำเป็น และพึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน รวมทั้งพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่การจัดทำร่างกฎหมายที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วยโดยอนุโลม”

และ มาตรา 21 ที่กำหนดให้ “หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบและพิจารณาจัดทำร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

...

(4) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นการกะแก่ประชาชน

(5) ไม่ใช่ระบบอนุญาต เว้นแต่มีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน หรือมีกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ ในกรณีที่จำเป็นต้องมีระบบอนุญาต การกำหนดระยะเวลาหรือขั้นตอนในการพิจารณายื่นคำขออนุญาตดำเนินการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงหลักการและสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ

(6) ไม่ใช่ระบบคณะกรรมการ เว้นแต่เพื่อกำหนดนโยบาย หรือกำกับ หรือกำหนดหลักเกณฑ์ หรือเพื่อการอื่นที่จำเป็น ทั้งนี้ ในกรณีที่นำระบบคณะกรรมการมาใช้ ให้ระบุให้ชัดเจนด้วยว่ามติของคณะกรรมการผูกพันหน่วยงานที่มีผู้แทนเป็นกรรมการโดยตำแหน่งด้วย”

กรมป่าไม้จึงมีหน้าที่ในการดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน ซึ่งในกรณีของการเคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกเขตจังหวัดตามมาตรา 39 ตรี พระราชบัญญัติป่าไม้ฯ มีปัญหาในทางปฏิบัติที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องไม่ยอมดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ เนื่องจากขั้นตอนที่ยุ่งยากและระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาคำขออนุญาตเคลื่อนย้ายไม้นั้นนานเกินสมควร¹⁴ ประกอบกับผู้เกี่ยวข้องบางกลุ่มเลือกที่จะไปใช้ไม้แปรรูปใหม่แทน เพราะมีขั้นตอนที่ง่ายและสะดวกมากกว่า อันเป็นวิธีการที่ไม่สอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์ที่รัฐควรสนับสนุนให้มีการนำไม้เก่าที่ยังอยู่ในสภาพที่ใช้ได้นำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อลดปริมาณการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรป่าไม้ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากปัญหาดังกล่าวจึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

(1) การที่มาตรา 39 ตรี วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติป่าไม้ฯ กำหนดให้ “ผู้ที่นำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มีใช้ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก และพ้นจากสภาพการเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้แล้ว เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างหรือเป็นที่ประกอบเครื่องใช้ นั้น ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่...” เป็นบทบัญญัติที่นำระบบการขออนุญาตมาใช้ในการเคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกเขตจังหวัด ซึ่งเมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายฯ จะต้องเป็นการใช้ในกรณีจำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน หรือมีกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น เพราะการใช้ระบบการอนุญาตมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จากการห้ามมิให้กระทำการที่ต้องขออนุญาตนั้น จนกว่าจะได้รับอนุญาต ในการใช้จึงต้องเป็นกรณีที่จำเป็นที่หน่วยงานของรัฐต้องใช้เพื่อให้เกิดการพิจารณาอย่างรอบคอบในการควบคุม กำกับดูแลกิจการดังกล่าวก่อนมีการอนุญาต แต่ถ้าเป็นการนำระบบการอนุญาตมาใช้ในการกรณีที่ไม่ถึงขนาดจำเป็นต้องใช้ อาจก่อให้เกิดภาระแก่ประชาชนเกินสมควร ในกรณีนี้ กรมป่าไม้จึงควรพิจารณาว่าการเคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัดจำเป็นจะต้องใช้ระบบการอนุญาตหรือไม่ หากเห็นว่าไม่จำเป็นควรดำเนินการแก้ไขปรับปรุงมาตรา 39 ตรี วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติป่าไม้ฯ โดยอาจนำระบบการจดทะเบียนมาใช้ในการเคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกเขตจังหวัดแทนระบบการออกใบอนุญาต

(2) ในส่วนของคณะกรรมการ มาตรา 21 พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายฯ กำหนดไม่ให้หน่วยงานของรัฐนำระบบคณะกรรมการมาใช้ เว้นแต่เพื่อกำหนดนโยบาย หรือกำกับ หรือกำหนดหลักเกณฑ์ หรือเพื่อการอื่นที่จำเป็น ซึ่งระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการนำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่

¹⁴ จากผลการสำรวจภาคสนาม 6 ภูมิภาคของสมาคมไม้เก่าและการศึกษาเชิงลึกของสถาบันป่าไม้ยุโรประหว่าง ปี 2017-2020

เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัด พ.ศ. 2560 ข้อ 9 มีการใช้ระบบ คณะกรรมการในการตรวจสอบและพิจารณาคำขออนุญาต กล่าวคือ

“(1) กรุงเทพมหานครให้อธิบดีกรมป่าไม้แต่งตั้งคณะกรรมการ ไม่น้อยกว่า 3 คน

(2) จังหวัดอื่นให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย เจ้าพนักงานปกครอง เจ้าพนักงาน ฝายที่ดิน พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ท้องที่ผู้ซึ่งผ่านการอบรมหลักสูตรการตรวจพิสูจน์ไม้ และกรรมการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม”

จึงเป็นอีกกรณีหนึ่งที่กรมป่าไม้ต้องพิจารณาว่าการนำระบบคณะกรรมการมาใช้กับคำขออนุญาตนำไม้เก่า เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัด มีความจำเป็นอย่างไร เพราะหากไม่จำเป็นและเป็นภาระแก่ประชาชน ควรต้องมีการแก้ไขปรับปรุงระเบียบข้อ 9 โดยการยกเลิกระบบการพิจารณาคำขออนุญาตของคณะกรรมการ และ เปลี่ยนเป็นการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่อธิบดีมอบหมายมีอำนาจพิจารณาคำขออนุญาตแทน เพื่อให้ขั้นตอนและ ระยะเวลาในการขออนุญาตน้อยลง และจะทำให้ผู้ครอบครองไม้เก่าสมัครใจที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย มากขึ้น

ความเห็น ในการลดระยะเวลาและขั้นตอนในการขออนุญาตเคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกเขตจังหวัดตาม พระราชบัญญัติป่าไม้ฯ มาตรา 39ตรี กรมป่าไม้อาจพิจารณาแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ มาตรา 39ตรี วรรคหนึ่ง ให้ใช้ระบบการจดทะเบียนการขออนุญาต
2. แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการนำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคย อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัด พ.ศ. 2560 ในประเด็น ดังต่อไปนี้

(1) เพิ่มเติม ข้อ 8 ให้รวมถึงหลักฐานอื่นใดที่แสดงให้เห็นได้ว่าการปลูกสร้างหรือประกอบเครื่องใช้ มาแล้วเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด เช่น เอกสารที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในเวลาที่มีการขออนุญาตปลูกสร้าง หรือในเวลาที่ยื่นขออนุญาตหรือถอนสิ่งปลูกสร้าง ภาพถ่ายของสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ที่ แสดงถึงระยะเวลาได้ หรือในกรณีรับโอนต้องมีหนังสือรับรองจากผู้โอน และกำหนดมาตรการให้ผู้ยื่นคำขออนุญาต เคลื่อนย้ายไม้เก่าออกนอกเขตจังหวัดต้องรับรองความถูกต้องของข้อความและเอกสารนั้น แต่ในกรณีมีข้อสงสัย เกี่ยวกับความถูกต้องของเอกสารดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ยังคงมีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมก่อน อนุญาตได้

(2) ควรยกเลิกระบบการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบและพิจารณาคำขออนุญาตตามข้อ 9 โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่อธิบดีมอบหมายมีอำนาจตรวจสอบและพิจารณาคำขออนุญาตแทน

(3) ในกรณีที่เอกสารประกอบการขออนุญาตน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะอนุญาตให้ทำการรื้อถอน ให้เสนอต่ออธิบดีกรมป่าไม้หรือผู้รับมอบอำนาจที่จะอำนาจพิจารณาออกคำสั่งอนุญาตให้รื้อถอนได้ ในการกำหนดตัวบุคคลที่เป็นผู้รับมอบอำนาจในการออกคำสั่งกรมป่าไม้ควรพิจารณาถึงขั้นตอนและระยะเวลาให้สอดคล้องกับหลักการในพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558

(4) ในการจัดทำบัญชีรายการไม้ทั้งกรณีไม้ที่ได้จากสิ่งปลูกสร้างตามข้อ 6(1) ที่ได้รับอนุญาตให้รื้อ หรือไม้ที่รื้อจากสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้แล้วตามข้อ 6(2) ให้ผู้ขออนุญาตเคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัดเป็นผู้จัดทำบัญชีรายการไม้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและประทับตราประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่รับรองการตรวจสอบไม้

ประเด็นที่ 3 โรงค้าสิ่งประดิษฐ์

มาตรา 53 ทวิ “ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดท้องที่เป็นเขตควบคุมสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา...”

มาตรา 53 ทริ “ภายในเขตควบคุม ห้ามมิให้ผู้ใดค้า หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามที่มีชนิดไม้ ขนาดหรือปริมาณเกินกว่าที่รัฐมนตรีกำหนดตาม มาตรา ๕๓ ทวิ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่...”

(1) พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ใช้บังคับกับการควบคุมสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดที่ทำจากไม้หวงห้าม ซึ่งเป็นไม้ที่ขึ้นในป่าและกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ. 2530 และไม้ไซไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

(2) ในกรณีของไม้เก่าที่เคยมีสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี สำหรับไม้อื่นที่มีไซไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก มาตรา 4(4) กำหนดให้ไม้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป จึงไม่เป็นไม้ที่อยู่ในความควบคุมของพระราชบัญญัติป่าไม้¹⁵ จากกรณีนี้เห็นว่าเนื่องจากไม้เก่าเป็นไม้ที่ผ่านการใช้งานมาแล้วและอาจมีการเสื่อมสภาพจากการใช้ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการควบคุมไม้นั้นอีก เมื่อนำไม้เก่ามาแปรรูป และมีการค้า หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำ

¹⁵ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 33/2553

ด้วยไม้ จึงไม่จำเป็นต้องขออนุญาตค้าสิ่งประดิษฐ์ภายในเขตควบคุมสิ่งประดิษฐ์ตามมาตรา 53 ตรี พระราชบัญญัติป่าไม้อีก อย่างไรก็ตามเมื่อไม้นั้นมีสภาพเป็นไม้เก่า บุคคลที่ประสงค์จะค้าสิ่งประดิษฐ์ที่ทำมาจากไม้เก่า ต้องขออนุญาตประกอบอาชีพค้าของเก่า ซึ่งพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ. 2474 มาตรา 3 ให้นิยามคำว่า “ของเก่า” หมายความว่า “ทรัพย์สินที่เสนอขาย แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายโดยประการอื่นอย่างทรัพย์สินที่ใช่แล้ว” ผู้ค้าไม้เก่าไม่ว่าจะมีการนำมาทำเป็นสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพไม้จากไม้เก่าเดิม จึงต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบอาชีพค้าของเก่าตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3

นอกจากนี้ การประกอบกิจการค้าสิ่งประดิษฐ์ที่ทำมาจากไม้เก่า มีลักษณะเป็นการขายที่เป็นพาณิชย์กิจตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 มาตรา 6(1) ประกอบกับมาตรา 8 กำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนพาณิชย์ โดยต้องยื่นคำขอจดทะเบียนตามที่ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง ให้ผู้ประกอบพาณิชย์กิจต้องจดทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2553 ไม่ว่าไม้นั้นจะมีการทำเป็นสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพไม้จากไม้เรือนเก่าเดิมก็ตาม¹⁶

ความเห็น ในการค้าสิ่งประดิษฐ์ที่ได้จากไม้เก่า ผู้ค้าไม้จำเป็นต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ มาตรา 53 ตรี แต่ต้องขออนุญาตค้าของเก่าตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ. 2474 และถ้าเป็นการค้าเชิงพาณิชย์ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 ด้วย

---

¹⁶ ข้อ 4 (2) ซึ่งเป็น “การขายสินค้าไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียว หรือหลายอย่างก็ตาม คิดรวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดขายได้เป็นเงินตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป หรือมีสินค้าดังกล่าวไว้เพื่อขายมีค่ารวมทั้งสิ้นเป็นเงินตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป” หรือ ข้อ 4(4) ที่เป็น “การประกอบหัตถกรรมหรือการอุตสาหกรรมไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียว หรือหลายอย่างก็ตามและขายสินค้าที่ผลิตได้มีค่ารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป หรือในวันหนึ่งวันใดมีสินค้าที่ผลิตได้มีค่ารวมทั้งสิ้นเป็นเงินตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป”